

POSTANOWIENIE

Dnia 10 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący)

SSN Maciej Pacuda (sprawozdawca)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z wniosku G. S.A. Oddział w Polsce
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
o wydanie pisemnej interpretacji przepisów w zakresie odprowadzania składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 marca 2015 r.,
zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 4 września 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

1) uchyla zaskarżone postanowienie,

2) zasądza od G. [...] S.A. Oddziału w Polsce na rzecz ZUS Oddziału w G. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] postanowieniem z dnia 4 września 2014 r. odrzucił skargę kasacyjną organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. wniesioną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 3 kwietnia 2014 r., wydanego w sprawie w sprawie z odwołania G. [...] S.A. Oddział w Polsce przeciwko ZUS Oddziałowi w G. o wydanie pisemnej interpretacji przepisów w zakresie odprowadzenia składek.

W uzasadnieniu wymienionego postanowienia Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że wyrokiem z dnia 3 kwietnia 2014 r. oddalił apelację ZUS Oddziału w G. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 11 września 2012 r.

Od tego wyroku pełnomocnik ZUS Oddziału w G. złożył skargę kasacyjną. W wykonaniu wezwania z dnia 11 sierpnia 2014 r. do uzupełnienia braków formalnych skargi kasacyjnej przez wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia, pełnomocnik skarżącego podał, że w sprawach rozpoznawanych w trybie wydawania pisemnych interpretacji przepisów prawa przez organ rentowy brak jest wartości przedmiotu sporu, jak też wartości przedmiotu zaskarżenia.

Sąd Apelacyjny przypomniał, że w myśl art. 398² § 1 k.p.c. w sprawach o prawa majątkowe, będących zarazem sprawami z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna nie przysługuje, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot sporu określa z kolei przedmiot decyzji organu rentowego zaskarżonej do Sądu Ubezpieczeń Społecznych. Przedmiot ten wyznacza również wartość przedmiotu sporu.

Przenosząc przedstawioną wykładnię art. 398² § 1 k.p.c. na grunt niniejszej sprawy, Sąd Apelacyjny zauważył, iż postępowanie w tej sprawie zostało zainicjowane odwołaniem wniesionym przez ubezpieczonego od decyzji organu rentowego w sprawie odmowy wydania pisemnej interpretacji dotyczącej podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i określenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne w Polsce w odniesieniu do pracowników oddelegowanych ze Stanów Zjednoczonych Ameryki do pracy w Polsce. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, rozpoznawana sprawa nie jest więc sprawą, w której skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, ale sprawą o prawo majątkowe, w której o odpuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia w rozumieniu 398² § zdanie

pierwsze k.p.c. Jeżeli zatem jest ona niższa niż 10.000 zł., to skarga kasacyjna jest niedopuszczalna i z tej przyczyny podlega odrzuceniu.

Ponadto, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie ulega wątpliwości, że pełnomocnik organu rentowego nie wykonał wezwania Sądu drugiej instancji, co uzasadnia przyjęcie, że strona nie uzupełniła braków skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398⁶ § 2 k.p.c. Z tych względów skarga kasacyjna, jako niedopuszczalna na mocy art. 398⁶ § 2 k.p.c. podlegała więc odrzuceniu.

Organ rentowy ZUS Oddział w G. wniósł do Sądu Najwyższego zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 4 września 2014 r., domagając się uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości i przyjęcia sprawy do rozpoznania zgodnie z dotychczasowym stanowiskiem pozwanego oraz zasądzenia od wnioskodawcy kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy nie zgodził się ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w [...]. Podniósł równocześnie, że podejmując decyzję o odmowie wydania pisemnej interpretacji Zakład dokonuje oceny podmiotu składającego wniosek (czy posiada przymiot przedsiębiorcy) i przedmiotu sprawy, bądź też wydając decyzję interpretacyjną ocenia jedynie zaprezentowaną przez przedsiębiorcę wykładnię przepisu prawa, z którego wynika obowiązek świadczenia składek na ubezpieczenia społeczne. Mocą takich decyzji Zakład nie kreuje obowiązków z zakresu składek na ubezpieczenia społeczne.

Żalący się dodał, iż zakres i przedmiot sprawy o udzielenie pisemnej interpretacji przepisów prawa konstytuuje treść wniosku wszczynającego postępowanie, a rolą organu prowadzącego to postępowanie jest ocena stanowiska strony w spornej kwestii, nie zaś przedstawianie poglądów i wykładni przepisów odnoszących się do różnych sytuacji faktycznych. Istotą tego postępowania jest uzyskanie przez stronę wyjaśnienia treści przepisów prawa i ich zastosowania w odniesieniu do indywidualnej sytuacji wskazanej we wniosku. Organ wydający decyzję nie może więc ingerować w stan faktyczny opisany we wniosku, podważać go, uzupełniać czy zmieniać w oparciu o inne źródła lub wiedzę znaną mu z urzędu - w tym ustalać samodzielnie lub żądać od wnioskodawcy ustalenia wartości przedmiotu „sporu”.

Żalący się przywołał także postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 października 2011 r., II UK 33/11, z dnia 18 stycznia 2012 r., II UK 113/11 i z dnia 18 kwietnia 2011 r., II UK 117/10, dodając, że w sprawach tych Sąd Najwyższy stwierdził, iż kontroli sądów powszechnych - sądów ubezpieczeń społecznych podlegają decyzje organu rentowego wydane w sprawach o pisemną interpretację przepisów w trybie art. 10 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, bez wskazywania wartości przedmiotu zaskarżenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione, aczkolwiek z innych przyczyn niż wskazano w jego uzasadnieniu.

Zgodnie z art. 10 ust. 1, 2, 3 i 5 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej przedsiębiorca może złożyć do właściwego organu administracji publicznej lub państwowej jednostki organizacyjnej wniosek o wydanie pisemnej interpretacji co do zakresu i sposobu zastosowania przepisów, z których wynika obowiązek świadczenia przez przedsiębiorcę daniny publicznej oraz składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, w jego indywidualnej sprawie (ust. 1). Uściśleniem regulacji zawartej w powołanym przepisie jest art. 83d ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w myśl którego zakład wydaje interpretacje indywidualne, o których mowa w art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, w zakresie obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, zasad obliczania składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz P., Fundusz G. [...] i Fundusz E. [...] oraz podstawy wymiaru tych składek (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2014 r., II UK 412/13, LEX nr 1644522). Słusznie żalący się podnosi zatem, że zakres i przedmiot sprawy o udzielenie pisemnej interpretacji przepisów prawa konstytuuje treść wniosku wszczynającego postępowanie, a rolą organu prowadzącego to postępowanie jest ocena stanowiska strony w spornej kwestii, nie zaś przedstawianie poglądów i wykładni przepisów odnoszących się do różnych sytuacji faktycznych. Istotą tego postępowania jest uzyskanie przez stronę wyjaśnienia treści przepisów prawa i ich zastosowania w odniesieniu do indywidualnej sytuacji

wskazanej we wniosku. Organ wydający decyzję nie może więc ingerować w stan faktyczny opisany we wniosku, podważać go, uzupełniać czy zmieniać w oparciu o inne źródła lub wiedzę znaną mu z urzędu. Decyzja w tym przedmiocie wydawana jest w sprawie indywidualnej w rozumieniu art. 83 ust. 1 ustawy systemowej, bowiem w istocie swoją materialnoprawną podstawę wywodzi z ustaw wchodzących w skład systemu ubezpieczeń społecznych, a konieczność badania zgodności udzielonej interpretacji z prawem materialnym sytuuje sprawę wszczętą z odwołania od takiej decyzji wśród spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych – dotyczących ubezpieczeń społecznych w rozumieniu art. 476 § 2 pkt 1 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2011 r., III UK 117/10, LEX nr 898257). Z tych co do zasady trafnych uwag, z niewiadomych względów żalący się wysnuwa jednakże zupełnie nietrafny wniosek, iż sprawy dotyczące interpretacji należą do kategorii spraw, jak to określił, pozbawionych wartości przedmiotu sporu bądź wartości przedmiotu zaskarżenia, z czego należy domniemywać, że uważa je za sprawy niemajątkowe. Jest to wszakże pogląd błędny, ponieważ nie ulega wątpliwości, że co do zasady niemal wszystkie sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych (może w wyłączeniem spraw o ustalenie prawa właściwego), w tym także sprawy o wydanie interpretacji przepisów, z których wynika obowiązek świadczenia przez przedsiębiorcę składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne są sprawami o prawa majątkowe, gdyż interpretacja dokonana w tych sprawach rodzi określone skutki w sferze majątkowej, chociażby wynikające ze związania organu interpretacją, którą wydał (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2014 r. III UK 122/13, LEX nr 1521319, a także postanowienia: z dnia 18 września 2014 r., III UK 122/13, LEX nr 1521319 i z dnia 21 stycznia 2015 r., II UZ 62/14, LEX nr 1640243).

Wypada również zauważyć, że powołane w zażaleniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2011 r., II UK 33/11 (LEX nr 1308096) oraz z dnia 18 stycznia 2012 r., II UK 113/11 (LEX nr 1130392), wbrew pogładowi żalącego się, dotyczyły zupełnie innych zagadnień niż rozpatrywane w niniejszej sprawie, a mianowicie kwestii właściwości sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w sprawach z odwołania od decyzji organu rentowego w przedmiocie interpretacji co do zakresu i sposobu zastosowania przepisów, z których wynika obowiązek

świadczenia przez przedsiębiorcę składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, w jego indywidualnej sprawie. Nie można zatem wywodzić z nich wniosku o niemajątkowym charakterze spraw o wydanie interpretacji.

W przedstawionej sytuacji organ rentowy powinien więc na wezwanie Sądu oznaczyć wartość przedmiotu zaskarżenia, gdyż wniesiona przez niego skarga kasacyjna niewątpliwie zawierała brak formalny (art. 398⁴ § 3 k.p.c.). Z kolei nieuzupełnienie braku formalnego skargi kasacyjnej, mimo wezwania Sądu, mogło z całą pewnością stanowić przesłankę odrzucenia skargi na podstawie art. 398⁶ § 1 i 2 k.p.c.

Biorąc pod uwagę przedstawione wyżej rozważania, Sąd Najwyższy stwierdza, iż zażalenie, mimo oparcia go na błędnym rozumowaniu autora, powinno jednak zostać uwzględnione.

W tym miejscu Sąd Najwyższy uważa za stosowne przypomnieć za Sądem drugiej instancji, że zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Powołany przepis wprowadza zatem ograniczenie dopuszczalności skargi kasacyjnej ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach o prawa majątkowe. Regulacja ta odnosi się zaś zarówno do spraw o zasądzenie świadczenia, jak i o ustalenie albo ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego. Ograniczenie dopuszczalności skargi kasacyjnej ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia nie dotyczy w ogóle jedynie spraw o prawa niemajątkowe. W wymienionych szczegółowo w art. 398² § 1 k.p.c. sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje wszak także wówczas, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia jest w nich niższa niż 10.000 zł. W sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego skarga kasacyjna przysługuje bowiem niezależnie od wartości

przedmiotu zaskarżenia. Przez sprawy „o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego” należy przy tym rozumieć te, w których przedmiotem sporu jest ustalenie obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Oznacza to, że o dopuszczalności skargi decyduje w pierwszej kolejności przedmiot sporu, a dopiero w drugiej kolejności, w sytuacji, gdy skarga nie należy do kategorii spraw, gdzie przysługuje ona niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, sprawdza się wartość owego przedmiotu sporu, a ściślej wartość przedmiotu zaskarżenia, która może być tożsama z wartością przedmiotu sporu, ale może też być (z uwagi na dotychczasowy wynik sprawy) niższa od wartości przedmiotu sporu.

Przedmiotem wątpliwości interpretacyjnych w przedmiotowej sprawie była, co zapewne umknęło uwadze Sądu Apelacyjnego, przede wszystkim kwestia objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, a dopiero w dalszej kolejności określenie podstawy wymiaru składek, tego bowiem dotyczył zarówno wniosek o interpretację inicjujący postępowanie przed organem rentowym, decyzja tego organu z dnia 19 października 2011 r., jak i wyrok Sądu pierwszej instancji z dnia 11 września 2012 r. Tym samym należy uznać, że sprawa ta mieści się z całą pewnością w kategorii spraw wymienionych w art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c., w których skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na treści art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym rozstrzygnięto stosownie do art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 12 ust. 2 pkt 2 i § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490), Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

